

Kínzóeszközként használt termékek kereskedelme

Az Európai Parlament 2010. június 17-i állásfoglalása az egyes, a halálbüntetés, a kínzás vagy más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés során alkalmazható áruk kereskedelméről szóló 1236/2005/EK tanácsi rendelet végrehajtásáról

Az Európai Parlament,

- tekintettel a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés abszolút tilalmára, amely minden körülmények között érvényes, valamennyi államra vonatkozó nemzetközi jogi norma,
- tekintettel e tilalom számos nemzetközi és regionális emberi jogi eszközben és dokumentumban, többek között az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatában, a polgári és politikai jogok nemzetközi egyezségokmányában, az Egyesült Nemzetek Szervezetének a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmódok elleni egyezményében (kínzás elleni egyezmény), az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezményben, valamint az Európai Unió Alapjogi Chartájában történő kifejezésére,
- tekintettel az Európai Parlament 2001. október 3-i állásfoglalására¹ amely sürgette az Európai Bizottságot, hogy késedelem nélkül cselekedjen egy megfelelő közösségi eszköz létrehozása érdekében, amely megtiltja az olyan rendőrségi és biztonsági eszközök reklámozását, kereskedelmét és kivitelét, amelyek használata eredendően kegyetlen, embertelen vagy megalázó,
- tekintettel az egyes, a halálbüntetés, a kínzás vagy más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés során alkalmazható áruk kereskedelméről szóló, 2005. június 27-i 1236/2005/EK tanácsi rendeletre², amely 2006. július 30-án lépett hatályba,
- tekintettel a 2001-ben elfogadott és 2008-ban felülvizsgált Iránymutatás az EU harmadik országok felé irányuló, a kínzással és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmóddal vagy büntetéssel kapcsolatos politikájáról című dokumentumra,
- tekintettel a Tanács Főtitkárságának a kínzással és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmóddal vagy büntetéssel kapcsolatos uniós iránymutatás végrehajtásáról szóló 2008-as jelentésére,
- tekintettel az 1236/2005/EK tanácsi rendelet kidolgozása után más országokban zajló tevékenységekre, különösen az Egyesült Államok exportellenőrzésről szóló törvényhez az USA Ipari és Biztonsági Irodája (Bureau of Industry and Security) által 2009 augusztusában javasolt módosításokra, amelyek az 1236/2005/EK tanácsi rendeletben foglalt rendelkezéseket tükrözik, és egyes esetekben túl is lépnek azokon,

¹ HL C 87. E, 2002.4.11., 136. o.

² HL L 200., 2005.7.30., 1. o.

- tekintettel az Európa Tanács és az Európai Unió közötti egyetértési megállapodásra, amely felkéri az Európa Tanács kínzás megelőzésével foglalkozó bizottságát, hogy erősítse együttműködését az Unió illetékes intézményeivel, továbbá tekintettel a kínzás megelőzésével foglalkozó bizottság tevékenységéről szóló 17. általános jelentésre, amely kéri az Európa Tanácsot, hogy vizsgálja meg, milyen szerepet játszhatna a kínzás megelőzésével foglalkozó bizottság az 1236/2005/EK tanácsi rendelet végrehajtása vonatkozásában,
 - tekintettel az Amnesty International és az Omega Research Foundation által 2007-ben és 2010-ben nyilvánosságra hozott jelentésekre, amelyek rámutattak az 1236/2005/EK tanácsi rendelet egyes gyenge pontjaira, és aggályosnak tartották a rendelet egyes európai uniós tagállamok általi nem megfelelő végrehajtását,
 - tekintettel eljárási szabályzata 115. cikkének (5) bekezdésére,
- A. mivel a kínzás elleni egyezmény konkrét kötelezettséggként előírja az államok számára, hogy akadályozzák meg a kínzást és az egyéb embertelen bánásmódot, vizsgálják ki előfordulásuk eseteit, állítsák bíróság elé az elkövetőket, és biztosítsák a kártérítést az áldozatoknak,
- B. mivel e kötelezettségek ellenére még mindig sor kerül kínzás és más kegyetlen bánásmód elkövetésére a világban, és rendőri és biztonsági felszerelések széles körét alkalmazzák ezekre a célokra,
- C. mivel az ENSZ kínzás elleni küzdelemmel foglalkozó különleges jelentéstevője megerősítette, hogy az ilyen felszerelések kereskedelmének ellenőrzése részét képezi azoknak a kötelezettségeknek, amelyek az ENSZ kínzás elleni egyezménye értelmében minden állam számára fennállnak,
- D. mivel az EU harmadik országokra irányuló, a kínzással és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmóddal vagy büntetéssel kapcsolatos politikájáról szóló iránymutatás kimondja, hogy az EU sürgetni fogja a harmadik országokat arra, hogy akadályozzák meg az olyan eszközök használatát, előállítását és kereskedelmét, amelyeket kínzás vagy más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés céljára terveztek, továbbá akadályozzák meg a bármely egyéb eszközzel ilyen céllal elkövetett visszaéléseket,
- E. mivel a Tanács Főtitkárságának a harmadik országokban a kínzással és más kegyetlen bánásmóddal szembeni fellépésre vonatkozó kötelezettségre irányuló uniós fellépésről szóló 2008-as jelentése megállapítja, hogy „A kínzáshoz használt eszközökről szóló rendelet az első olyan uniós rendelet, amelyet emberi jogi iránymutatás alapján fogadtak el. A különleges ENSZ-előadó üdvözölte ezt a lépést, és kifejezte azon véleményét, amely szerint e rendelet a tárgyra vonatkozó globális szabályozás modelljeként szolgálhatna. Ez szükségessé teszi a rendelet végrehajtásának az EU általi értékelését”,
- F. mivel néhány európai uniós tagállam az 1236/2005/EK tanácsi rendelet hatályba lépése óta a rendelet értelmében ellenőrzött, lábbilincseket, kémiai irritálókat és elektromos sokkoló eszközöket is magában foglaló áruk olyan országok felé irányuló exportjára adott engedélyt, amelyek kevésbé tartják tiszteletben az emberi jogokat,

- G. mivel 2006. augusztus 29-ig csak tizenkét tagállam vezetett be szankciókat előíró jogszabályokat úgy, ahogyan azt az 1236/2005/EK tanácsi rendelet előírja,
- H. mivel csak hét tagállam nyújtott be az 1236/2005/EK tanácsi rendeletben előírtak szerint egy vagy több nyilvános, éves, engedélyezési határozataikat részletesen ismertető tevékenységi jelentést,
- I. mivel az 1236/2005/EK tanácsi rendelet engedélyezi azon fogva tartásra szolgáló, testen viselt elektromos sokkoló eszközök behozatalát, amelyeknek kereskedelme nem tiltott, noha hatásukban lényegében hasonlók azokhoz az elektromos sokkolóövekhez, amelyeknek behozatalát az 1236/2005/EK tanácsi rendelet tiltja, és mivel az Amnesty International, az Omega Research Foundation és az Inter-Press Service jelentései szerint európai székhelyű vállalatok importálták ezeket egyes tagállamokba,
- J. mivel azoknak az áruknek és felszereléseknek a listája, amelyek kereskedelmét az 1236/2005/EK tanácsi rendelet tiltja, nem foglal magába néhány olyan, jelenleg nemzetközi szinten forgalmazott rendfenntartó és biztonsági felszerelést, amelyek gyakorlatilag csak kínzásra vagy rossz bánásmódra használhatók, beleértve a tüskés gumibotokat, egyes falra vagy padlóra rögzített, fogva tartásra szolgáló eszközöket, egyes lábbilincseket, ujjbilincseket, hüvelykujjbilincseket, hüvelykujjszorítókat és a testen viselt elektromos sokkoló eszközöket (az elektromos sokkolóövek kivételével),
- K. mivel azoknak az áruknek a listája, amelyek kereskedelmét az 1236/2005/EK tanácsi rendelet ellenőrzi, nem foglal magába néhány, jelenleg nemzetközi szinten forgalmazott rendfenntartó és biztonsági felszerelést, melyek jogosan használhatók rendfenntartó vagy büntető célzattal, amennyiben e használatot a nemzetközi emberi jogi kötelezettségekkel és a rendfenntartási legjobb gyakorlatokkal összhangban szabályozzák, de amelyeket széles körben használnak kínzás és egyéb rossz bánásmód céljára, beleértve a bilincseket, botokat és egyéb ütésre szolgáló kézi eszközöket, a 10 000 voltnál alacsonyabb feszültséget közvetítő, magas feszültségű elektromos sokkoló fegyvereket, valamint egyes ellenőrzött és betiltott felszerelések speciálisan kialakított összetevőit és kiegészítőit;
- L. mivel a közös exportszabályozással foglalkozó bizottság következő ülésére 2010. június 29-én kerül sor,
1. felszólítja a tagállamokat, hogy a rendelet 17. cikke szerinti kötelezettségüknek megfelelően haladéktalanul tájékoztassák a Bizottságot az 1236/2005/EK tanácsi rendelet megszegése esetére általuk bevezetett vonatkozó szankciókról;
 2. felszólítja a Bizottságot és a közös exportszabályozással foglalkozó bizottságot, hogy nyújtsanak iránymutatást és segítséget a tagállamoknak az ilyen szankciók szigorításához, amennyiben azok nem elégségesek vagy bevezetésük még nem történt meg;
 3. emlékeztet arra, hogy az 1236/2005/EK tanácsi rendelet 13. cikkének (3) bekezdése értelmében valamennyi tagállam köteles kellő időben nyilvános éves tevékenységi jelentést készíteni, és sürgeti a Bizottságot, hogy azokat a tagállamokat, amelyek nem nyújtottak be a Bizottsághoz ilyen jelentést, szólítsa fel írásban köteleységük teljesítésére;

4. sürgeti a tagállamokat, hogy annak érdekében, hogy éves tevékenységi jelentéseik a tényleges állami felügyelethez elegendő információt tartalmazzanak, e jelentésekbe legalább az alábbiakat foglalja bele: a kapott kérelmek száma, az érintett cikkek és az egyes kérelmek szerinti rendeltetési országok, valamint a kérelmekkel kapcsolatos határozatok, és adott esetben a „nulla tevékenységet” megállapító jelentések;
5. sürgeti a Bizottságot, hogy alakítsa ki a tagállamok éves tevékenységi jelentéseinek mintáját az ilyen jelentések összeállításának megkönnyítése és összhangjának biztosítása érdekében;
6. sürgeti a Bizottságot, hogy (a rendelet 15. és 16. cikke által felhatalmazott) közös exportszabályozással foglalkozó bizottság segítségével kezdje meg a tagállamok rendelet szerinti végrehajtó és engedélyezési tevékenységének hivatalos felülvizsgálatát, beleértve a tagállamok éves tevékenységi jelentéseinek vizsgálatát is, és tegye közzé ennek eredményét, valamint a tagállamoktól a rendelet hatályba lépése óta kapott éves tevékenységi jelentéseket;
7. sürgeti a tagállamokat annak biztosítására, hogy az 1236/2005/EK tanácsi rendelet 13. cikkében hangsúlyozott, az engedélyezési döntésekkel és végrehajtási intézkedésekkel kapcsolatos, a tagállamok és a Bizottság közti – akár az elutasításról való értesítésre szolgáló, a COARM-on belül a katonai exportra vonatkozó elutasítások vonatkozásában már működő mechanizmus, akár egyéb hatékony eljárások révén történő – információcserére szolgáló eljárásokat megfelelően hajtsák végre;
8. sürgeti a Bizottságot, hogy tájékoztassa a Parlamentet a 13. cikk tagállami alkalmazásának megkönnyítését célzó eddigi tevékenységekről;
9. kéri a Bizottságot, hogy bocsássa a Parlament rendelkezésére és tegye közzé a minden egyes tagállamtól minden egyes évben a rendelet hatályba lépése óta kapott következő információkat: különösen a rendelet 11. cikke szerinti engedélyezésre irányuló kérelem visszautasításáról való értesítéseket; az egyes tagállamok által bevezetett, a rendelet megszegése esetén alkalmazandó, vonatkozó szankciók részleteit; valamint a tagállami éves tevékenységi jelentések teljes tartalmát;
10. sürgeti a Bizottságot és a tagállamokat annak biztosítására, hogy a közös exportszabályozással foglalkozó bizottság üljön össze rendszeresen, alakítsa ki a rendelet hivatalos felülvizsgálatának egyértelmű menetrendjét és a rendelet lehetséges megszegésével kapcsolatos, kellő időben folytatott vizsgálatokra vonatkozó eljárást;
11. felszólítja a tagállamokat, hogy a kínzás vagy más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés megelőzéséhez való hozzájárulás érdekében kövessék nyomon a harmadik országoknak nyújtott technikai segítségnyújtást annak megelőzése céljából, hogy e technikai segítségnyújtás ürügyén a halálbüntetés, a kínzás vagy más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés során alkalmazható áruk gyártására kerüljön sor;
12. szigorúan elítéli azokat a tagállamokat és az Unión belül működő olyan cégeket, amelyek kísérletet tesznek az elektromos sokkolóvevők 1236/2005/EK tanácsi rendelet által tiltott importjára vagy egyéb, fogva tartásra szolgáló, testen viselt, lényegében hasonló hatást kifejtő elektromos sokkoló eszközök behozatalára – annak ellenére, hogy ez jogszerű –, és felszólítja a Bizottságot, hogy sürgősen folytasson vizsgálatot

annak megállapítása céljából, hogy a rendelet bevezetése előtt vagy óta sor került-e, és ha igen, mikor, elektromos sokkolóövek és azok részeinek, egyéb fogva tartásra szolgáló, testen viselt elektromos sokkoló eszközök, technikai segítségnyújtás vagy képzés bármely tagállamnak történő átadására, továbbá annak megállapítására, hogy ezekben az országokban bevezette-e bármely bűnüldöző vagy büntetésvégrehajtó hatóság ezeket az eszközöket;

13. felszólítja a Bizottságot, hogy vizsgálja felül és aktualizálja az 1236/2005/EK tanácsi rendelet II. mellékletében betiltott áruk listáját, és vegye fel a listára a tüskés gumibotokat, falra vagy padlóra rögzített, fogva tartásra szolgáló eszközöket, a lábbilincseket, láncokat és bilincseket, hüvelykujj-bilincseket, ujjbilincseket és hüvelykujjszorítókat és elektromos sokkolóbilincseket és egyéb testen viselt, elektromos sokkoló eszközöket;
14. felszólítja a Bizottságot, hogy vizsgálja felül és aktualizálja az 1236/2005/EK tanácsi rendelet III. melléklete szerint ellenőrzött áruk listáját, és vegye fel a listára a kézbilincseket, botokat és más, ütésre szolgáló kézi eszközöket és a 10 000 voltnál alacsonyabb feszültséget közvetítő, hordozható elektromos sokkoló eszközöket;
15. továbbá felszólítja a Bizottságot, hogy hozzon létre egy kifejezetten a II. és III. mellékletben felsorolt áruk listájának rendszeres felülvizsgálatára szolgáló eljárást, összhangban az 1236/2005/EK tanácsi rendelet (23) preambulumbekzdésében előírtakkal;
16. sürgeti a Bizottságot, hogy tegyen javaslatot egy olyan „kínzás céljából való végfelhasználásra” vonatkozó záradéknak a rendeletbe való lehető leghamarabb történő beillesztésére, amely lehetővé tenné, hogy a tagállamok előzetes információ alapján engedélyezzék, tehát adott esetben elutasítsák bármely olyan áru exportját, amely esetében jelentős a kockázata annak, hogy végfelhasználói azt halálbüntetés, kínzás vagy egyéb rossz bánásmód céljából alkalmazzák;
17. felszólítja a Bizottságot, hogy tegyen javaslatot egy olyan tiltásnak a rendeletbe való lehető leghamarabb történő beillesztésére, amelynek értelmében semmilyen uniós természetes vagy jogi személy nem folytathatna olyan, nemzetközi transzferekkel járó brókertevékenységet, amely kínzóeszközök kereskedelmének finanszírozására irányul, beleértve az olyan áruk értékesítését vagy exportját, amelyek a halálbüntetés, kínzás vagy egyéb rossz bánásmód végrehajtásán kívül egyéb gyakorlati célra nem használhatók, ahogyan az a rendelet II. mellékletében szerepel, és amely előírja a tagállamok számára a rendelet III. mellékletében felsorolt áruk transzferével járó tranzakciók közvetítésének ellenőrzésére szolgáló hatékony mechanizmusok bevezetését;
18. felszólítja a Bizottságot, hogy tegyen javaslatot egy követelménynek a rendeletbe való lehető leghamarabb történő beillesztésére, melynek értelmében az importőröknek behozatali engedélyre volna szükségük a rendelet III. mellékletében felsorolt áruk Európai Unióba való behozatalához, a tagállamoknak pedig vissza kellene utasítaniuk az engedélyt, amennyiben ésszerű okuk van feltételezni, hogy az említett árut esetleg kínzás vagy egyéb rossz bánásmód céljából használják fel az Európai Unió területén, vagy – amint az árut továbbadják – az Európai Uniót kívül;
19. felszólítja a Bizottságot annak megfontolására, hogy milyen eszközökkel lehetne

eltörölni az Európai Unión keresztül szállított, a III. melléklet szerinti áruk behozatali és kiviteli engedélyére vonatkozó követelmény alóli kivételt;

20. emlékeztet az EU harmadik országok felé irányuló, a kínzással és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmóddal vagy büntetéssel kapcsolatos politikájáról szóló iránymutatás 2008. évi aktualizálására, és az iránymutatásokkal összhangban felszólítja a Tanácsot és a Bizottságot, hogy a harmadik országokkal tartott találkozókra az 1236/2005/EK tanácsi rendeletre mint a legjobb gyakorlat példájára hívják fel a figyelmet, és ösztönözzék az 1236/2005/EK tanácsi rendelet által tiltott felszerelést exportáló harmadik országokat, hogy tájékoztassák az ezen országokban működő kereskedőket a rendelet tiltásairól;;
21. sürgeti a Bizottságot és a tagállamokat, hogy mozdítsák elő a nemzetközi kereskedelmi ellenőrzést a halálbüntetés, kínzás vagy egyéb rossz bánásmód céljából nemzetközi szinten felhasználható felszerelések vonatkozásában, és különösen törekedjenek az ENSZ Közgyűlésének a „kifejezetten kínzás céljára kialakított felszerelések gyártásának, kereskedelmének, exportjának és használatának megakadályozására és tiltására” vonatkozó évente megismételt felhívásában foglaltak kiterjesztésére, annak érdekében, hogy arra is felszólítsák az összes államot, hogy szabályozzák az olyan felszerelések gyártását, kereskedelmét, exportját és használatát, amelyeket nem kifejezetten kínzás vagy egyéb rossz bánásmód során való használatra fejlesztettek ki, de széles körben erre használnak;
22. utasítja elnökét, hogy továbbítsa ezt az állásfoglalást a Tanácsnak és a Bizottságnak, valamint a tagállamok kormányainak.